

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ

ЛОСИЧ ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

УДК 343.36 (477)

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА ПОГРОЗУ АБО НАСИЛЬСТВО ЩОДО СУДДІ,
НАРОДНОГО ЗАСІДАТЕЛЯ ЧИ ПРИСЯЖНОГО**

12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Донецькому юридичному інституті Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
Назимко Єгор Сергійович,
Донецький юридичний інститут МВС
України, проректор.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент
Яценко Андрій Миколайович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, професор кафедри
кримінального права і кримінології
факультету № 1;

кандидат юридичних наук, доцент
Лень Валентин Валентинович,
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»,
професор кафедри кримінального права
та кримінології.

Захист відбудеться 24 лютого 2017 року о 09-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.03 у Харківському національному університеті внутрішніх справ (61080, м. Харків, пр. Льва Ландау, 27).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ (61080, м. Харків, пр. Льва Ландау, 27).

Автореферат розісланий 23 січня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д. Ю. Кондратов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Правосуддя виступає результатом реалізації та зовнішнім проявом конституційних гарантій здійснення прав і свобод людини й громадянина. Розпочатий Україною процес входження в економічний та правовий простір Європейського Союзу зумовив здійснення ґрунтовного реформування національної системи судочинства, що має сприяти її повноцінній інтеграції в співтовариство держав із незалежною й ефективною системою судочинства, в рамках якої судді мають беззаперечну можливість виконувати свої повноваження без побоювань за власне життя, безпеку та здоров'я, а випадки вчинення або погрози вчинення насильства щодо будь-якого працівника системи юстиції зазнають неминучого та адекватного кримінального покарання.

Проблема забезпечення ефективного захисту правосуддя від злочинних посягань є сьогодні актуальною для нашої держави. Структура злочинності у сфері здійснення правосуддя характеризується високим рівнем саме насильницьких злочинів. Криміналізація низки суспільно небезпечних діянь, що посягають на правосуддя, була викликана необхідністю створення додаткових гарантій функціонування судової влади, оскільки перебудова та реформування суспільства передбачали створення правової держави.

Особлива роль у створенні дієвого й ефективного правового захисту прав і свобод людини та громадянина відводиться законодавству про кримінальну відповідальність. Розділ XVIII «Злочини проти правосуддя» Кримінального кодексу України (далі – КК) містить низку статей, що забезпечують охорону осіб, які здійснюють правосуддя, та інших учасників судочинства у зв'язку з їх службовою діяльністю. Одним із засобів кримінально-правової охорони діяльності осіб, які беруть участь у здійсненні правосуддя або створенні необхідних для нього умов, є ст. 377 КК, яка передбачає відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного.

Останнім часом має місце тенденція до збільшення випадків посягань на суддів, народних засідателів чи присяжних шляхом погроз та насильства, посягань на їх життя, власність тощо. За офіційними даними, з часу ухвалення КК кількість злочинів, зареєстрованих за ознаками ст. 377 КК, залишається відносно стабільною (всього за період з 2001 по 2015 рр. було зареєстровано 107 таких злочинів). І хоча у загальній структурі злочинів питома вага погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного є невеликою, однак це не зменшує гостроти проблеми через високий ступінь суспільної небезпечності цього злочину та не може не позначитися негативно на стані правосуддя в державі, оскільки вказані діяння порушують недоторканність і, таким чином, незалежність суддів, що може негативно впливати на неупередженість і справедливість розгляду справ судами.

Теоретичним та практичним питанням аналізу злочинів проти правосуддя присвячені праці таких вчених, як П. П. Андрушко, А. М. Бабенко, М. І. Бажанов, О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, І. Г. Богатирьов, В. І. Борисов, В. М. Бурдін, В. К. Гришук, Ю. В. Гродецький, Д. А. Гудима, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова, С. Є. Дідик, С. П. Добрянський, Т. І. Дудаш, О. О. Житний, О. М. Ігнатов, С. М. Тимченко, І. М. Кабашний, О. Г. Кальман, О. О. Кваша, В. І. Кодухов,

Д. Ю. Кондратов, О. М. Костенко, Л. М. Кривоченко, Г. Г. Крилов, В. В. Лазарєв, В. В. Лень, М. М. Лерман, О. М. Литвинов, А. П. Мазур, С. С. Мірошніченко, А. А. Музика, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, Т. І. Пашук, П. М. Рабінович, Є. Л. Стрельцов, О. С. Сотула, В. Я. Тацій, В. М. Трубников, В. І. Тютюгін, В. О. Федорович, В. Д. Філімонов, В. М. Фінкель, О. М. Храмцов, М. С. Хромченко, П. В. Хряпінський, М. В. Шепітько, О. О. Юхно, І. С. Яковець, Н. М. Ярмиш, А. М. Яценко та інших фахівців.

Віддаючи належне результатам наукових пошуків згаданих та інших учених, необхідно зазначити, що проблеми кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного розглядалися лише у загальних рисах на рівні опису ознак цього злочину у навчальній літературі, в науково-практичних коментарях до КК та в окремих наукових публікаціях, присвячених злочинам проти правосуддя. Все це і зумовило необхідність дослідження вказаної теми та засвідчує її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація відповідає положенням Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008, Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275), Координаційного плану наукових досліджень з проблем кримінології на 2016 р., затвердженого на засіданні Координаційного бюро з проблем кримінології НАПрН України у березні 2016 р. (п. 4 розділу 12^а «Насильницькі злочини»). Роботу виконано у межах наукової теми кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз Донецького юридичного інституту МВС України «Захист прав особи у кримінальному провадженні» (державний реєстраційний номер 0115U007083).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Донецького юридичного інституту МВС України 25 червня 2014 р. (протокол № 15) й уточнено 25 лютого 2015 р. (протокол № 6).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дослідження полягає у поглибленій розробці проблем кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного та виробленні на цій основі науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких *задач*:

- дослідити соціальну обумовленість кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного;
- встановити сучасні міжнародно-правові стандарти кримінальної відповідальності за зазначений злочин;
- виявити позитивний досвід законотворчості окремих зарубіжних країн стосовно кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного;
- надати характеристику об'єктивним ознакам цього посягання;
- надати юридичний аналіз суб'єктивних ознак погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного;

- розкрити особливості кваліфікації погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного та відмежування від суміжних злочинів;
- дослідити питання встановлення покарання за ст. 377 КК, адекватного характеру й ступеня суспільної небезпечності аналізованого посягання;
- на підставі проведеного дослідження внести пропозиції щодо вдосконалення положень законодавства про кримінальну відповідальність та практики його застосування.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері кримінально-правової охорони правосуддя від злочинних посягань.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять положення сучасної теорії та методології наукового пізнання соціальних явищ. За допомогою діалектичного методу визначено сутність і зміст кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (усі розділи). Системно-структурний метод дозволив показати внутрішню структуру та змістовні частини складу злочину, передбаченого ст. 377 КК, а також місце зазначеної норми у системі Особливої частини КК (розділи 2 та 3). За допомогою компаративного методу проаналізовано міжнародні стандарти та зарубіжний досвід законодавчої регламентації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (підрозділи 1.2, 1.3). Догматичний метод пізнання використовувався при дослідженні ознак та елементів складу злочину, вміщеного у ст. 377 КК (розділи 2 та 3). Історико-правовий метод застосовувався при аналізі факторів соціальної обумовленості кримінально-правового захисту суддів та вивченні історії розвитку законодавства в галузі кримінально-правової охорони суспільних відносин, що забезпечують здійснення правосуддя (підрозділ 1.1). Соціологічні (вивчення документів, опис, опитування, контент-аналіз преси тощо) та статистичні методи використовувалися при узагальненні матеріалів судової практики про злочини проти правосуддя й аналізі офіційних статистичних даних правоохоронних і судових органів (розділи 2 та 3).

Емпіричну базу дослідження склали 50 вироків та постанову кримінальних проваджень (справах) про злочин, передбачений ст. 377 КК, у період із 2005 по 2015 рр.; результати опитування 92 суддів Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Миколаївської та Черкаської областей; офіційні статистичні відомості МВС України та Державної судової адміністрації України; матеріали судової статистики.

Нормативно-правовою основою дослідження є Конституція України, КК України, інші закони України та нормативно-правові акти, які містять положення щодо кримінально-правової охорони правосуддя в Україні, кримінальне законодавство окремих суверенних держав (Австралійського Союзу, Болгарії, Іспанії, Південного Судану, Словацької Республіки, Французької Республіки, Чеської Республіки тощо), нормативні акти інших галузей вітчизняного законодавства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням, яке безпосередньо присвячено особливостям кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного та містить низку пропозицій щодо вдосконалення окремих положень чинного кримінального законодавства України. До найбільш вагомих результатів, що відбивають наукову новизну дослідження, належать такі положення:

вперше:

- розкрито зміст міжнародно-правових стандартів кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного з позиції базових джерел міжнародного права ООН, джерел права Ради Європи, а також національних джерел кримінального права окремих суверенних держав. Виокремлено три змістовні складові зазначених стандартів: вплив на існування кримінально-правової заборони інституту універсальних прав людини; наявність визнаної у всьому світі загальної громадської потреби у незалежному, безсторонньому, об'єктивному та законному судочинстві; існування різних національних законодавчих способів забезпечення кримінально-правової охорони судді, народного засідателя чи присяжного;

- розроблено критерії відмежування погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного від суміжних складів злочинів та доведено, що ознаками, які дозволяють провести таке відмежування, є об'єкт злочину, коло осіб, які можуть виступати потерпілими від цих злочинів, особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін злочину;

- запропоновано оновлену модель законодавчої конструкції ст. 377 КК, яка враховує міжнародно-правові стандарти, позитивний зарубіжний досвід законодавчої регламентації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного;

удосконалено:

- систему наукових положень про фактори соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Встановлено, що зазначеними факторами є суспільна небезпечність діяння, відносна розповсюдженість, конституційна доцільність кримінально-правової заборони, міжнародно-правова відповідність;

- розуміння сутності об'єкта погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Дисертантом обґрунтовано думку, що основним безпосереднім об'єктом цього злочину є система суспільних відносин, що забезпечують нормальну діяльність судді, народного засідателя чи присяжного у сфері відправлення правосуддя, а додатковим безпосереднім об'єктом – суспільні відносини, що забезпечують здоров'я, честь і гідність суддів, народних засідателів, присяжних та їх близьких родичів;

- розуміння сутності об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 377 КК. Запропоновано під час здійснення кваліфікації погрози насильством (ч. 1 ст. 377 КК) виходити з широкого розуміння терміна «фізичне насильство», а під час кваліфікації за ч. 2 та ч. 3 ст. 377 КК – з вузького розуміння фізичного насильства як заподіяння

судді, народному засідателю, присяжному чи їх близьким родичам побоїв та тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості;

дістали подальшого розвитку:

- теоретичні підходи щодо використання компаративного методу під час дослідження особливостей кримінальної відповідальності за злочини проти правосуддя. Зроблено висновок про необхідність виокремлення загального поняття «особа, яка охороняється законом» та відповідної диференціації кримінальної відповідальності за злочини, вчинені щодо цих осіб та членів їх сімей;

- обґрунтування положення про необхідність заміни у диспозиції ст. 377 КК поняття «близькі родичі» поняттям «близькі особи». Підтримано наукову позицію щодо їх поділу на три категорії потерпілих: 1) близькі родичі; 2) особи, які перебувають у спорідненні; 3) особи, які перебувають у незареєстрованих шлюбних відносинах, заручені, друзі тощо;

- положення щодо необхідності внесення змін і доповнень до санкцій ст. 377 КК: введення до санкції ч. 1 ст. 377 КК покарання у виді штрафу розміром від вісімнадцяти до сімдесяти двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та встановлення у санкції ч. 2 ст. 377 КК верхньої межі позбавлення волі у розмірі п'ять років.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, які містяться у дисертації, можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – при подальшій розробці проблематики кримінально-правової характеристики погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного, а також злочинів проти правосуддя (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Кримінологічної асоціації України від 20 червня 2016 р., Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у науково-дослідну діяльність Донецького юридичного інституту МВС України № 11 від 13 травня 2016 р.);

- у правотворчості – для надання пропозицій щодо вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність у частині кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (Лист Донецького юридичного інституту МВС України № 1152 від 10 липня 2016 р.);

- у правозастосовній діяльності – для встановлення ознак погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного, відмежування цього складу злочину від суміжних складів злочинів, під час обрання виду та міри покарання за вчинення цього злочину;

- у навчальному процесі – під час викладання курсів «Кримінальне право України», «Основи кримінально-правової кваліфікації» та спеціального курсу «Актуальні питання кримінального права України», при підготовці відповідних розділів підручників, навчально-методичних посібників, а також під час проведення занять з підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальний процес Донецького юридичного інституту МВС України № 23 від 10 червня 2016 р.).

Апробація результатів дисертації. Дослідження обговорювалось на засіданнях кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз

Донецького юридичного інституту МВС України. Його результати, висновки та пропозиції були відображені в наукових доповідях, оприлюднених на науково-практичних конференціях: «Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності» (м. Харків, 8–9 жовтня 2015 р.); «Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи» (м. Київ, 26 лютого 2016 р.), «Перші Миколаївські юридичні дискусії» (м. Миколаїв, 18 травня 2016 р.).

Публікації. Основні положення й висновки дослідження викладено дисертантом у восьми публікаціях: п'яти статтях (з яких чотири опубліковано у наукових виданнях України, визнаних МОН України фаховими з юридичних наук, одна – у виданні України, включеному до міжнародних наукометричних баз), а також трьох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які охоплюють дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (218 найменувань) та двох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 192 сторінки, із них основний текст займає 157 сторінок, список використаних джерел – 22 сторінки, додатки – 13 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, розкривається зміст і стан проблеми, яка піддається аналізу, характеризується зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, визначаються мета і задачі дослідження, його об'єкт, предмет, методологічні й теоретичні засади, висвітлюється наукова новизна і практична значущість дослідження, формулюються положення, що виносяться на захист, наводяться дані про їх апробацію.

Розділ 1 «Теоретичні засади кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного» містить три підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного»* визначається, що з усього різноманіття соціальних факторів, які обумовлюють встановлення кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного, вирішальним є суспільна небезпечність цього діяння, його потенційна можливість спричинення непоправних наслідків як для суспільства у цілому, так і для окремих категорій громадян.

Аналізуються такі фактори соціальної обумовленості встановлення кримінальної відповідальності за вчинення цього суспільно небезпечного діяння, як відносна розповсюдженість, конституційна доцільність кримінально-правової заборони, міжнародно-правова відповідність. Зазначається, що охорона від насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного характеризується суворо регламентованим та гарантованим Конституцією, КК та іншими законами України станом захищеності їх прав і свобод (життя, здоров'я, власності, честі та гідності) у зв'язку з їх професійною діяльністю.

У підрозділі 1.2 «Сучасні міжнародно-правові стандарти кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного» досліджуються основні міжнародно-правові акти у зазначеній сфері.

Дослідження міжнародно-правових стандартів кримінальної відповідальності за вчинення або погрозу вчинення насильства щодо судді та інших представників системи юстиції здобувачем здійснено відповідно до базових джерел міжнародного права ООН, джерел права Ради Європи, а також національних джерел кримінального права окремих суверенних держав.

Під сучасними міжнародно-правовими стандартами кримінальної відповідальності за вчинення або погрозу вчинення насильства щодо судді та інших представників системи юстиції здобувач пропонує розуміти, насамперед, відносно варіативні правові норми міжнародного права, які знаходять відображення в джерелах національного кримінального права різних суверенних держав. Зазначена конкретна варіативність цих норм залежить від: а) самих типів/видів злочинів (вбивство, замах на вбивство, завдання тілесних ушкоджень, напад, відповідні погрози тощо), які відображено у відповідній частині/розділі джерела національного кримінального законодавства тієї чи іншої держави; б) наявності/відсутності окремих правових норм про кримінальну відповідальність за насильницькі посягання на життя, безпеку та здоров'я тих чи інших працівників системи правосуддя; в) наявності/відсутності відповідних кваліфікуючих ознак різних видів фізичного насильства щодо тієї чи іншої особи у зв'язку із виконанням нею свого службового або громадського обов'язку.

Робиться висновок про надзвичайну важливість ключових рекомендаційно-декларативних джерел міжнародного права ООН та Ради Європи у сфері судочинства, зумовлену тим, що вони наголошують на необхідності розробки і застосування справедливих та ефективних національних норм кримінального права щодо осіб, які вдаються до вчинення або погрози вчинення насильства по відношенню до судді та інших представників системи юстиції. В рекомендаційно-декларативних джерелах міжнародного права ООН і Ради Європи зазначено існуючу нагальну необхідність протидіяти причинам і наслідкам здійснення протизаконного фізичного і морального тиску/насильства щодо суддів та інших представників системи юстиції, висловленню на їх адресу погроз вдатися до насильницьких дій у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків.

Підрозділ 1.3 «Зарубіжний досвід законодавчої регламентації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного» містить ґрунтовний аналіз норм сучасного зарубіжного законодавства про кримінальну відповідальність за вчинення або погрози вчинення насильницьких дій щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Враховуючи успішний досвід реформування законодавства у сфері кримінально-правової охорони правосуддя Чеської Республіки та Словацької Республіки, які у 2004 р. набули повноцінного членства в Європейському Союзі, для компаративного аналізу здобувачем обрано кримінальне право саме цих двох країн.

Встановлено, що в кримінальному законодавстві обох країн відсутній окремий нормативний припис, яким передбачається відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Однак ці категорії осіб

віднесено до більш загальної категорії потерпілих у кримінальному праві: «особа, яка охороняється законом» (Словацька Республіка) та «державний службовець» (Чеська Республіка). Робиться висновок про доцільність виокремлення на рівні окремого положення вітчизняного кримінального законодавства узагальнюючого поняття «особа, яка охороняється законом» та відповідної диференціації кримінальної відповідальності за злочини, вчинені щодо них та членів їх сімей. Таку пропозицію підтримали 82 опитаних судді (89,4 %).

Покарання за вчинення або погрозу вчинення насильницьких злочинів щодо зазначеної категорії потерпілих у досліджених зарубіжних кримінально-правових актах є більш суворими, ніж покарання за насильницькі злочини щодо всіх інших осіб, які не належать до означених категорій. Особливістю є встановлення більш суворого покарання за необережне спричинення цим особам тяжких тілесних ушкоджень.

Розділ 2 «Об'єктивні та суб'єктивні ознаки погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного» містить чотири підрозділи.

Підрозділ 2.1 «Об'єкт погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного» присвячений характеристиці об'єктів погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного та потерпілих від цього злочину.

Здобувачем обґрунтовано необхідність визначення та розгляду об'єкта погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного з позицій наукової концепції «об'єкт злочину – суспільні відносини». Розглядаючи доктринальні підходи до розуміння правосуддя як родового об'єкта злочинів, дисертант підтримує точку зору, що під правосуддям слід розуміти діяльність суду з розгляду та вирішення у передбаченому законом порядку цивільних, господарських, адміністративних справ та кримінальних проваджень, а також діяльність правоохоронних органів, які сприяють здійсненню судом правосуддя і забезпечують виконання його рішень. У зв'язку з цим, здобувач доходить висновку, що родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 377 КК, є охоронюваний кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері здійснення правосуддя.

Дисертантом обґрунтовано думку про те, що основним безпосереднім об'єктом цього злочину є система суспільних відносин, які забезпечують нормальну діяльність судді, народного засідателя чи присяжного у сфері відправлення правосуддя, а додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом – суспільні відносини, що забезпечують здоров'я, честь і гідність суддів, народних засідателів, присяжних та їх близьких родичів.

Здійснено характеристику потерпілих від злочину, вичерпний перелік яких містить диспозиція ст. 377 КК. Підтримано позицію щодо необхідності заміни у диспозиції ст. 377 поняття «близькі родичі» поняттям «близькі особи» з відповідним поділом їх на три категорії потерпілих: 1) близькі родичі; 2) особи, які перебувають у спорідненні; 3) особи, які перебувають у незареєстрованих шлюбних відносинах, заручені, друзі тощо. Прибічниками такого підходу є більшість опитаних суддів (83 респондента, або 90,5 %).

У підрозділі 2.2 «Об'єктивна сторона погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного» здійснено аналіз форм об'єктивної сторони

складу злочину, передбаченого ст. 377 КК. Автор зазначає, що склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 377 КК, є формальним, а склади злочину, передбачені ч.ч. 2 та 3 ст. 377 КК, – матеріальними. Об'єктивна сторона у складі злочину, передбаченому ст. 377 КК, полягає: 1) у психічному насильстві (погрозі вбивством, насильством, знищенням або пошкодженням майна щодо судді, народного засідателя, присяжного чи їх близьких родичів у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя (ч. 1 ст. 377 КК); 2) у фізичному насильстві щодо цих осіб у вигляді заподіяння їм побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ч. 2 ст. 377 КК); 3) у спричиненні тяжких тілесних ушкоджень (ч. 3 ст. 377 КК).

Перелік погроз, зазначених у ч. 1 ст. 377 КК, є вичерпним: погроза вбивством, насильством, знищенням або пошкодженням майна щодо судді, народного засідателя, присяжного чи їх близьких родичів. Автор доходить висновку, що способи вираження погрози можуть мати будь-яку форму: висловлювання (усно, письмово), із застосуванням технічних засобів (поштою, телефоном, через мережу Інтернет), за допомогою конклюдентних дій, шляхом демонстрації зброї чи інших предметів тощо. В окремих випадках погроза може бути анонімною.

Окрему увагу приділено розгляду категорії «фізичне насильство» у широкому та вузькому розумінні. Здобувачем пропонується під час здійснення кримінально-правової кваліфікації погрози насильством (ч. 1 ст. 377 КК) виходити саме з широкого розуміння терміна «фізичне насильство», яким охоплюється заподіяння потерпілому ударів, побоїв, тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, а також вчинення інших насильницьких дій (наприклад, викрадення людини, незаконне обмеження або позбавлення її волі тощо). З огляду на те, що в ч.ч. 2 та 3 ст. 377 КК законодавець вказує лише на наслідки фізичного насильства, обмежуючи їх заподіянням судді, народному засідателю, присяжному чи їхнім близьким родичам побоїв та тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, запропоновано у даному контексті у зміст фізичного насильства вкладати вузьке розуміння, а саме: заподіяння судді, народному засідателю, присяжному чи їх близьким родичам лише побоїв та тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості. Частину 2 ст. 377 КК запропоновано доповнити терміном «вчинення інших насильницьких дій» (наприклад, захоплення як заручника, викрадення людини, незаконне обмеження або позбавлення її волі, насильницьке застосування наркотичних засобів тощо). З такою пропозицією погоджуються 79 респондентів (86,1 %).

У підрозділі 2.3 «Суб'єкт погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного» наводиться характеристика суб'єкта злочину, передбаченого ст. 377 КК.

Стверджується, що суб'єкт злочину, передбаченого ст. 377 КК, є загальним. Вказано на вікову диференціацію суб'єктів кваліфікованого та особливо кваліфікованого складу погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ч. 2 та ч. 3 ст. 377 КК). Суб'єктом погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного може бути лише фізична осудна особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка досягла шістнадцяти років для притягнення її до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 377 КК та чотирнадцяти років – для притягнення її до відповідальності за вчинення діянь, передбачених ч. 2 або ч. 3 ст. 377 КК.

У підрозділі 2.4 «Суб'єктивна сторона погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного» визначається форма вини, розкриваються особливості її інтелектуального та вольового моментів, аналізуються інші ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів, передбачених ст. 377 КК.

Акцентовано увагу на тому, що діяння, передбачене ч. 1 ст. 377 КК, вчиняється лише з прямим умислом, а передбачене ч.ч. 2 та 3 ст. 377 КК – як з прямим, так і з непрямым умислом. Зазначається, що хоча мету досліджуваного складу злочину не визначено у диспозиціях норм ст. 377 КК, вона опосередковано закріплена законодавцем із використанням конструкції «у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя». Робиться висновок про те, що встановлення мети і характеру дій особи дають можливість виявити не тільки загальну спрямованість вчиненого діяння, але й визначальний мотив злочину, а також злочинні інтереси.

Розділ 3 «Особливості кваліфікації погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного та покарання за його вчинення» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Особливості кваліфікації погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного та відмежування від суміжних складів злочинів» встановлюються особливості кваліфікації досліджуваного злочину та зазначається, від яких складів злочинів та за якими ознаками слід відмежовувати погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного.

Автор робить висновок, що особливості відмежування погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного від інших суміжних складів злочинів слід здійснювати відповідно до класифікації злочинів проти правосуддя, побудованої за принципом відмінності безпосередніх об'єктів. Такі злочинні посягання близькі між собою не тільки за родовим об'єктом, але й, певною мірою, за об'єктивною та суб'єктивною сторонами, а тому для правильної кваліфікації злочинів, відповідальність за які передбачено ст. 377 КК, важливим є відмежування їх саме від інших суспільно небезпечних діянь, що посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, народних засідателів, присяжних та інших учасників судочинства.

До ознак, що дозволяють відмежовувати склади злочинів, передбачені ст. 377 КК, та суміжні склади, автором віднесено об'єкт злочину, коло осіб, які можуть виступати потерпілими від цих злочинів, зміст і деякі особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін злочину.

У підрозділі 3.2 «Покарання за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного» аналізуються конструкції санкцій частин ст. 377 КК, вид та міра покарання, передбачені ними.

Зазначається, що покарання як форма реалізації державного примусу є карою за скоєний злочин, тобто проявом державної та суспільної оцінки злочину й особи, визнаної винною у його скоєнні. Досліджуються види покарань, які суд може призначати за вчинення протиправного діяння, передбаченого ст. 377 КК: виправні роботи (ч. 1), арешт (ч. 1), обмеження волі (ч.ч. 1, 2), позбавлення волі (ч.ч. 1 – 3).

З огляду на необхідність дотримання принципу справедливості під час призначення покарання за вчинення злочину, відповідальність за який передбачено

ст. 377 КК, автором обґрунтовується необхідність внесення змін і доповнень до санкцій досліджуваного кримінально-правового припису. Необхідність перегляду кримінально-правових санкцій ст. 377 КК підтримано 82,8 % респондентів (76 опитаних суддів).

Запропоновано введення до санкції ч. 1 ст. 377 КК такого виду покарання, як штраф, адже зазначений вид покарання не має жодних обмежень щодо його застосування та не пов'язаний з ізоляцією засудженого від суспільства. Розмір штрафу у цьому випадку має бути встановлений у межах від вісімнадцяти до сімдесяти двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

З метою дотримання єдності законодавчої техніки під час конструювання кримінально-правових санкцій за аналогічні види злочинів, за вчинення злочину, відповідальність за який передбачено ч. 2 ст. 377 КК, запропоновано встановити верхню межу позбавлення волі терміном до п'яти років.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоноване нове вирішення наукового завдання, що полягає в аналізі підстав кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного, проблем її диференціації та реалізації. Основні теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження полягають у наступному.

1. З усієї різноманітності соціальних факторів, що обумовлюють встановлення кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного, вирішальним є суспільна небезпечність цього діяння, його потенційна можливість спричинення непоправних наслідків як для суспільства у цілому, так і для окремих категорій громадян. До інших найбільш важливих факторів соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного слід віднести відносну розповсюдженість, конституційну доцільність кримінально-правової заборони, міжнародно-правову відповідність.

2. Під сучасними міжнародно-правовими стандартами кримінальної відповідальності за вчинення або погрозу вчинення насильства щодо судді та інших представників системи юстиції слід розуміти відносно варіативні правові норми міжнародного права, які знаходять відображення в джерелах національного кримінального права різних суверенних держав. Зазначена конкретна варіативність цих норм залежить від: а) самих типів/видів злочинів (вбивство, замах на вбивство, завдання тілесних ушкоджень, напад, відповідні погрози тощо), які відображено у відповідній частині/розділі джерела національного кримінального права тієї чи іншої суверенної держави; б) наявності/відсутності окремих правових норм про кримінальну відповідальність за насильницькі посягання на життя, безпеку та здоров'я тих чи інших працівників системи правосуддя; в) наявності/відсутності відповідних кваліфікуючих ознак різних видів фізичного насильства щодо тієї чи іншої особи у зв'язку зі здійснення повноважень, направлених на виконання обов'язків, пов'язаних зі службовою діяльністю.

Ключовими елементами вказаних стандартів є: вплив на існування кримінально-правової заборони інституту універсальних прав людини; наявність визнаної у всьому світі загальної громадської потреби у незалежному, безсторонньому, об'єктивному та законному судочинстві; існування різних національних законодавчих способів забезпечення кримінально-правової охорони судді, народного засідателя чи присяжного.

3. У дослідженому кримінальному законодавстві деяких іноземних держав містяться правові норми, якими встановлено кримінальну відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Проте зазначені норми мають певні законодавчі особливості (виокремлення загальної категорії потерпілих у кримінальному праві «особа, яка охороняється законом»; поглиблена диференціація кримінальної відповідальності за вчинення цього суспільно небезпечного діяння). Виявлений досвід може бути використано для оптимізації категорійного апарату у національному кримінальному законодавстві щодо визначення осіб, потерпілих від злочину, передбаченого ст. 377 КК. Таку пропозицію підтримали 82 опитаних судді (89,4 %).

4. Під правосуддям слід розуміти діяльність суду з розгляду та вирішення у передбаченому законом порядку цивільних, господарських, адміністративних справ та кримінальних проваджень, а також діяльність правоохоронних органів, які сприяють здійсненню судом правосуддя і забезпечують виконання його рішень. Родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 377 КК, є охоронюваний кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері здійснення правосуддя. Основним безпосереднім об'єктом цього злочину є система суспільних відносин, що забезпечують нормальну діяльність судді, народного засідателя чи присяжного у сфері відправлення правосуддя, а додатковим безпосереднім об'єктом – суспільні відносини, що забезпечують здоров'я, честь і гідність суддів, народних засідателів, присяжних та їх близьких родичів.

Склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 377 КК, є формальним, а склади злочину, передбачені ч.ч. 2 та 3 ст. 377 КК, – матеріальними. Об'єктивна сторона у складі злочину, передбаченому ст. 377 КК, полягає: 1) у психічному насильстві (погрозі вбивством, насильством, знищенням або пошкодженням майна щодо судді, народного засідателя, присяжного чи їх близьких родичів у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя (ч. 1 ст. 377 КК); 2) у фізичному насильстві щодо цих осіб у вигляді заподіяння їм побоїв, легких, середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ч. 2 ст. 377 КК); 3) у спричиненні тяжких тілесних ушкоджень (ч. 3 ст. 377 КК).

Відповідно до ч. 1 ст. 377 КК перелік погроз, зазначених у нормі, є вичерпним: погроза вбивством, насильством, знищенням або пошкодженням майна щодо судді, народного засідателя, присяжного чи їх близьких родичів. Способи вираження погрози можуть мати будь-яку форму: висловлювання (усно, письмово), із застосуванням технічних засобів (поштою, телефоном, через мережу Інтернет), за допомогою конклюдентних дій, шляхом демонстрації зброї чи інших предметів тощо. В окремих випадках погроза може бути навіть анонімною. Пропонується ч. 2 ст. 377 КК доповнити словами «вчинення інших насильницьких дій» (наприклад, захоплення у заручники, викрадення людини, незаконне обмеження або позбавлення

її волі, насильницьке застосування наркотичних засобів тощо). З пропозицією такого доповнення погодились 79 респондентів (86,1 %).

5. Суб'єктом погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного може бути лише фізична осудна особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка досягла певного віку: шістнадцяти років для притягнення її до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 377 КК та чотирнадцяти років – для притягнення її до кримінальності відповідальності за скоєння злочину, передбаченого ч. 2 або ч. 3 ст. 377 КК.

Злочин, передбачений ч. 1 ст. 377 КК, вчиняється лише з прямим умислом, а передбачений ч. 2 та 3 ст. 377 КК – як з прямим, так і з непрямым умислом. Мета погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного опосередковано закріплена законодавцем із використанням конструкції «у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя». Відсутність такої опосередкованої мети виключає можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 377 КК.

6. До критеріїв, що дозволяють відмежовувати злочин, передбачений ст. 377 КК, від суміжних складів злочинів, автором віднесено об'єкт злочину, коло осіб, які можуть виступати потерпілими від цих злочинів, зміст та деякі особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін злочину.

7. Враховуючи доцільність дотримання принципу справедливості під час призначення покарання за вчинення злочину, передбаченого ст. 377 КК, існує необхідність внесення змін і доповнень до санкцій зазначеного кримінально-правового припису. Зокрема, до санкції ч. 1 ст. 377 КК слід увести штраф у межах від вісімнадцяти до сімдесяти двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; а у санкції ч. 2 ст. 377 КК встановити верхню межу позбавлення волі у розмірі п'ять років. Необхідність перегляду санкцій ст. 377 КК підтримали 82,8 % респондентів (76 опитаних суддів).

8. Для вдосконалення чинного законодавства про кримінальну відповідальність та підвищення ефективності його застосування у зазначеній сфері пропонується ст. 377 КК викласти у такій редакції:

«Стаття 377. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного

1. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного, а також щодо їх близьких осіб у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя, –

карається штрафом у розмірі від вісімнадцяти до сімдесяти двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Умисне заподіяння судді, народному засідателю чи присяжному або їх близьким особам легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, побоїв або інших насильницьких дій у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя, –

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Умисне заподіяння судді, народному засідателю чи присяжному або їх близьким особам тяжкого тілесного ушкодження у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя, – карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Лосич Т. С. Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного / Т. С. Лосич // Право. ua. – 2015. – № 4. – С. 120–127.
2. Лосич Т. С. Кримінальна відповідальність за вчинення або погрозу вчинення насильницьких злочинів щодо суддів та інших державних службовців у нормах сучасного кримінального права Чехії та Словаччини / Т. С. Лосич // Юридична Україна. – 2015. – № 10-12. – С. 146–156.
3. Лосич Т. С. Особливості суб'єкта злочину за «погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного» (ст. 377 КК України) / Т. С. Лосич // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2016. – № 2. – С. 83–90.
4. Лосич Т. С. Сучасні міжнародно-правові стандарти кримінальної відповідальності за вчинення або погрозу вчинення насильства щодо судді та інших представників системи юстиції / Т. С. Лосич // Часопис Київського університету права. – 2016. – № 1. – С. 305–311.
5. Лосич Т. С. Суб'єктивна сторона у складі «Погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного» / Т. С. Лосич // Наше право. – 2016. – № 3. – С. 118–124.
6. Лосич Т. С. Погроза у складі злочину, передбаченого ч. 1 ст. 377 КК України: окремі дискусійні питання / Т. С. Лосич // Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8-9 жовтня 2015 р.) / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. – Х., 2015. – С. 363–366.
7. Лосич Т. С. Окремі питання встановлення вини у злочинах з формальним складом / Т. С. Лосич // Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26 лютого 2016 року) / Нац. авіац. ун-т. – К., 2016. – С. 336–339.
8. Лосич Т. С. Безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 377 КК України: проблеми, можливі шляхи їх вирішення / Т. С. Лосич // Перші Миколаївські юридичні дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 18 травня 2016 року) / Миколаївський нац. ун-т імені В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2016. – С. 574–578.

АНОТАЦІЇ

Лосич Т. С. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2017.

Дисертація присвячена проблемам кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного і формулюванню науково обґрунтованих пропозицій щодо оптимізації чинного кримінального законодавства та практики його застосування.

Розкрито зміст міжнародно-правових стандартів кримінальної відповідальності за погрозу або насильство по відношенню до судді, народного засідателя чи присяжного з позиції базових джерел міжнародного права ООН, джерел права Ради Європи, а також національних джерел кримінального права окремих суверенних держав. На основі проведеного компаративного дослідження зроблено висновок про необхідність виокремлення загального поняття «особа, яка охороняється законом» та відповідної диференціації кримінальної відповідальності за злочини, вчинені відносно них та членів їх сімей.

Досліджується соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного; склад злочину, передбаченого ст. 377 КК України; висвітлюються критерії відмежування від суміжних складів злочинів; аналізуються санкції, якими передбачено покарання за цей злочин; досліджуються види та розміри покарань за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного.

Ключові слова: міжнародно-правові стандарти, кримінальна відповідальність, суддя та інші представники системи юстиції, службовий статус, насильство, погроза, національне кримінальне право, окрема правова норма, кваліфікуючі ознаки злочину.

Лосич Т. С. Уголовная ответственность за угрозу или насилие в отношении судьи, народного заседателя или присяжного. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, 2017.

Диссертация посвящена проблемам уголовной ответственности за угрозу или насилие в отношении судьи, народного заседателя или присяжного и формулированию научно обоснованных предложений по оптимизации действующего уголовного законодательства и практики его применения.

Раскрыто содержание международно-правовых стандартов уголовной ответственности за угрозу или насилие в отношении судьи, народного заседателя или присяжного с позиции базовых источников международного права ООН, источников права Совета Европы, а также национальных источников уголовного права отдельных суверенных государств. На основе проведенного сравнительного исследования сделан вывод о необходимости выделения общего понятия «лицо, охраняемое законом» и соответствующей дифференциации уголовной ответственности за преступления, совершенные в отношении этих лиц и членов их семей.

Исследуется социальная обусловленность уголовной ответственности за угрозу или насилие в отношении судьи, народного заседателя или присяжного; состав преступления, предусмотренный ст. 377 УК Украины; анализируются санкции,

предусматривающие наказание за это преступление; исследуются виды и размеры наказаний за угрозу или насилие в отношении судьи, народного заседателя или присяжного.

Учитывая необходимость соблюдения принципа справедливости при назначении наказания за совершение преступления, предусмотренного ст. 377 УК Украины, обоснована необходимость внесения изменений и дополнений в санкции исследуемого уголовно-правового предписания. В частности, предложено введение в санкцию ч. 1 ст. 377 УК Украины такого вида наказания, как штраф в пределах от восемнадцати до семидесяти двух необлагаемых налогом доходов граждан; а также установления в санкции ч. 2 ст. 377 УК Украины верхней границы лишения свободы в размере пяти лет.

Предложено обновленную модель законодательной конструкции ст. 377 УК Украины, которая учитывает международно-правовые стандарты, положительный зарубежный опыт законодательной регламентации уголовной ответственности за угрозу или насилие в отношении судьи, народного заседателя или присяжного.

Ключевые слова: международно-правовые стандарты, уголовная ответственность, судья и другие представители системы юстиции, служебный статус, насилие, угроза, национальное уголовное право, отдельная правовая норма, квалифицирующие признаки преступления.

Losich T. S. Criminal liability for threatening or violent actions against judges, people's assessors or jurymen. – *Published as manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law, Speciality 12.00.08. – Criminal Law and Criminology; Criminal Executive Law. – Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, 2017.

The dissertation deals with the issues of criminal liability for threatening or violent actions against judges, people's assessors or jurymen and with formulating scientific suggestions concerning optimization of valid penal legislation and implementation practice.

Under the basic UN and Council of Europe international law instruments and sovereign states national penal law sources the international legal standards of criminal liability for threatening or violent actions against judges, people's assessors or jurymen are revealed. Under comparative research it is concluded that it is necessary to separate general notion «protected person» and differentiate criminal liability for offences made against them and their family members.

Social conditionality of criminal liability for threatening or violent actions against judges, people's assessors or jurymen is under scientific consideration; elements of the crime under the section 377 of Ukrainian Penal Code are under consideration; criteria for separation from contiguous elements of the crimes are elucidated; penal sanctions provided for committing the crime are analyzed; types and measures of penalties for threatening or violent actions against judges, people's assessors or jurymen are under scientific consideration.

Key words: international and legal standards, criminal responsibility, judge and the other judicial persons, public status, violence, threat, national criminal law, separate legal norm, qualifying elements of an offence.

Підписано до друку 12.01.2017 р. Папір офсетний. Друк офсетний.
Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет внутрішніх справ,
пр. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.

Друкарня Харківського національного університету внутрішніх справ
61080, м. Харків, пр. Льва Ландау, 27.